І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 46. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 11-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1961 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 46. VOL. LXVIII.

УРЯД ПЛЯНУЄ ШИРОКУ БУДІВЕЛЬНУ ПРОГРАМУ

ПРОЄКТУЮТЬ ПЕРЕБУДОВУВАТИ МІСТА, БУДУВАТИ ДОМИ ДЛЯ СЕРЕДНЄЗАМОЖНИХ ЛЮДЕЙ І ДЛЯ ТИХ, ЩО МАЮТЬ НАЙМЕНШІ ПРИБУТКИ

Вашингтон. — 9-го березня президент Кеннеді звернувся до Конґресу з пропозицією ухвалити широку будівельну програму. У своєму зверненні він закликає Конґрес якнайскорше ухвалити законопроєкт про будівельну програму, щоб підтримати економіку ЗДА і щоб підтримати міста в „їхній боротьбі проти упадку". Згідно з Президентовими пропозиціями слід створити окремий департамент будівельної програми і міських справ. Коли б це сталося, то теперішній адміністратор будівельної програми Роберт С. Вівер став би першим членом Президентового кабінету негритянського походження, і кабінет Президента складався б тоді з 11-ох секретарів. Вівер заявив, що законопроєкт в цій справі внесеться до Конґресу ще того місяця. Кеннеді підкреслював, що запроєктована ним будівельна програма має допомогти економіці країни, але головною її ціллю є допомогти людям із середніми і малими прибутками дістати порядні мешкання. Президент пропонує: 1) в найближчих трьох роках збудувати 100,000 мешкальних одиниць. З того майже половина мала б бути призначена для старших віком людей; 2) Федеральна Будівельна Адміністрація мала б видавати 40-річні будівельні позики (морґеджі), за які люди будували б собі власні доми, неплатячи жадної рати згори. 3) Федеральний уряд видав би впродовж 4-ох років $2.5 більйона у формі позик і допомог містам на перебудову міських нетрів; 4) Злібералізувати Федеральну Будівельну Адміністрацію, щоб вона могла видавати позики на направу домів і їх модернізацію на довший термін і в більшій сумі, як це було досі — п'ятирічні позики в сумі $3.500. Кеннеді написав у своєму зверненні „Я рекомендую і незабаром уряд внесе пропозицію, щоб установити у виконній частині уряду новий департамент будівельної програми і міських справ". Новий департамент створити може Конґрес окремим законом, але міг би це зробити сам Президент своїм зарядженням про реорганізацію свого кабінету, але Конґрес мав би той розпорядок затвердити. Новий департамент обіймав би такі теперішні аґенції: Будівельна Фінансова Аґенція, Уряд Публічних Мешкань, Адміністрація Відбудови Міст і Федеральне Крайове Морґеджове Товариство. Досі не є відомо, скільки треба б видати на здійснення цієї широкої програми, бо є тільки одне число про видатки на віднову міст, що мало б коштувати впродовж 4-ох років $2.5 більйона. Передбачають, що ця програма коштувала б коло $3.5 більйона в найближчих роках. Найбільшу допомогу в мешканевій ділянці дістали б ті американці, які мають найменші прибутки. Кожного року будували б для них 35.000 дешевих мешкань. Для родин із середніми прибутками будували б доми по ціні $13.000 або $13.500, які можна сплачувати впродовж 40 років. Найбідніші могли б дістати дешеві мешкання в урядових будівельних проєктах. Старші особи могли б мешкати в помешканнях, за які платили б по $10 місячно. Окремі фонди мали б бути призначені на те, щоб можна було розбудовувати водопроводи, каналізацію та транспорт в містах. Також і ветерани скористали б із нового законопроєкту, якщо його ухвалить Конґрес.

Демократи проєктують окремий законопроєкт про допомогу приватним школам

Вашингтон. — Опозиція католицьких кол проти внесеного урядом законопроєкту про допомогу публічним школам із виключенням від цієї допомоги приватних і парохіяльних шкіл змусила представників демократичної більшости в Конґресі передумати цю проблему. Справа ускладнюється тим, що серед демократичного проводу в Конґресі є католики, які не можуть протиставитися католицькому єпископатові. През. Кеннеді заявив на останній пресовій конференції, що він не виключає можливости, що Конґрес, якщо захоче, може ухвалити окремий законопроєкт про допомогу релігійним приватним школам, але Президент просив, щоб Конґрес окремо розглядав урядовий законопроєкт, бо коли так не станеться, то може прийти до того, що цього року Конґрес взагалі не ухвалить жадної програми про допомогу шкільництву. Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Майк Менсфілд, конґресмен демократ із Ню Джерзі Френк Томпсон, сенатор Вейн Морс із Орегону і голова Виховної Комісії в Палаті Репрезентантів конґресмен негритянського походження Адам Клейтон Павелл проєктують окремий законопроєкт про федеральну допомогу парохіяльним і приватним школам. Конґресмен Павелл радить, щоб Конґрес в першу чергу вирішив справу допомоги приватним школам, і щотільки після того почав вирішувати законопроєкт про допомогу шкільництву. Конґр. Павелл заявив, що „як тепер справа стоїть, то урядовий законопроєкт не може бути ухвалений проти опозиції католиків". І Президент казав, що він не має нічого проти того, щоб Конґрес прийняв окремий проєкт про позички для приватних шкіл.

В АМЕРИЦІ

● **Голова спілки** Об'єднані Автомобільні Робітники Америки Волтер П. Рутер, промовляючи на зборах промислового відділу Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій у Вашинґтоні, закликав зорганізоване робітництво до „хрестоносного походу" за те, щоб Конґрес якнайшидше ухвалив всі законопроєкти, які президент Кеннеді предложив для поборювання економічної рецесії.

● **Сенатор демократ** Стюарт Саймінґтон оскаржує летунство в тому, що воно річно витрачає $183 мільйони на те, щоб відбувалися пробні лети лікарів, правників, капелянів та інших старшин, які не є пільотами, і які не потребують летунського вишколу, і які не керують літаком, бо це робить дійсний летун.

● **Організація** католицьких батьків у Чарлзтоні, Південна Каролайна, відкликала збори, на яких мали запротестувати проти об'єднання католицьких шкіл для навчання в них негритянських і білих дітей, — бо єпископ Пол Г. Голлінен грозив виключенням із Католицької Церкви тих католиків, які противляться спільному навчанню білих учнів разом із чорними.

● **Віце - президент** Корпорації Вирро Рей В. МекДоналд заявив на річних зборах Конференції Світової Торгівлі в Шикаґо, що відкрився великий ринок, що обіймає 1.4 більйона осіб, які живуть в недорозвинених країнах поза Північною Америкою і Европою. Американці повинні старатися про те, щоб вони могли обслуговувати той ринок, і щоб своїми інвестиціями допомагали до економічного піднесення цих недорозвинених країн.

● **Департамент здоров'я**, виховання і добродійности повідомляє, що досі не вдалося використати будинки на острові Елліс під Ню Йорком на якісь виховні цілі або для опіки над здоров'ям. Всі дотеперішні пропозиції різних фірм і інституцій не були відповідні, і тепер цією справою займається Дженерал Сервіс Адміністрейшен. На цьому острові до 1954-го року була Іміґраційна Адміністрація, і там перебували ті, які незаконно прибули до ЗДА, і їх мали депортувати.

ТРУМАН У БІЛОМУ ДОМІ

Колишній президент Гаррі С. Труман склав візиту теперішньому демократичному президентові Джанові Ф. Кеннеді. Темою розмови були різні справи, між іншим теж проблема виховування дітей у Білому Домі, бо донька Трумана Марґарет виростала у Білому Домі за урядування батька — так, як тепер виростає донька Кеннеді Каролін.

ШЕВЧЕНКОВУ ВИСТАВКУ ВІДКРИТО У КОНҐРЕСОВІЙ БІБЛІОТЕЦІ В ВАШИНҐТОНІ

Вашинґтон. — 5-го березня ц. р. відкрито в Конґресовій Бібліотеці в Вашинґтоні виставку на пошану Тараса Шевченка, „Українського поета й артиста" — як каже напис. Вона приміщена в вестибулі нового будинку бібліотеки на п'ятому поверсі. Влаштував її Слов'янський і Східньо-Европейський Відділ Конґресової Бібліотеки, а заслуга в технічному виконанні, доборі матеріялу і т. д. припадає працівниці цього відділу д-р Варварі Крейдер, якій доручив цю працю шеф відділу д-р Сергій Якобсон. П-ні д-р Крейдер мала не легке завдання вибрати матеріял із збірок бібліотеки, почасти ще не скатальогізований, зробити його добрим перекроєм постаті, творчости й значення Шевченка, дати речі, які зацікавили б англомовних відвідувачів, і все це змістити на двох виставових столах. Поданий матеріял стосується головно до поетичної творчости Шевченка, але є й кілька репродукцій його малюнків. Загальний вступ до виставки дає передмова Меннінґа до його збірки вибраних поезій Шевченка (1945). На першому столі посередині лежить видана по англійськи книжечка „Бріф сервей оф юкрейніен літречер" Артура Коммана (Ню Йорк, 1936), відкрита на статті про Шевченка. Біля неї — найстарше видання „Кобзаря" із збірки Конґресової Бібліотеки, що вийшло коштом Платона Симиренка в Петербурзі 1860 р. Але ще старша є Шевченкова баляда „Тризна", написана в честь поетової приятельки княжни Репніної й видана 1844 р. Поруч — рідкісне, 3-тє видання „Кобзаря" т. зв. „Чигиринський Кобзар" з російським перекладом біля українського тексту, 1867 р. Доповнюють цю сторінку репродукції деяких Шевченкових малюнків — власної родинної хати, батька в Моринцях (1840), кілька шкіців із заслання і знімка могили Шевченка з монументом, який на ній стояв від 1928 до 1939 р. В центрі другого стола лежить публікація Конґресу „Юроп'с фрідом файтер Тарас Шевченко" — документальна бібліографія, видана Палатою Репрезентантів у 1960 році (Документ ч. 445), як єдиний експонат, що представляє суспільно - політичну ролю поета України. Поруч бачимо фотостат „І день іде, і ніч іде" з англійським перекладом британського славіста і професора з Оксфорду Морфілла (1839-1909). Біля нього англомовний „Аляска Геролд" рік І. ч. 1., виданий о. пресвітером Агапієм Гончаренком у Сан Франціско 1 березня 1868 р. На 5-тій стор. під заголовком „Цікаві ідеї поета Т. Шевченка" подано переклад фраґменту з „Кавказу" — „від молдованина до фіна"... і т. д. Цікаве тут факсимілійне видання „Нових стихотворений Пушкина й Шевченка" — публіковане в Липську, Німеччина, 1859, з поезіями, які не могли появитися в Росії. Відомий журнал „Славонік Ревю" (Лондон, 1924), відкритий на студії Івана Франка про Шевченка. В нотці редактор Р. В. Сетон Вотсон пояснив, що франкову статтю дістав ще 1914 р., але через війну не міг її раніше вмістити. Є там книжка Меннінґа про Шевченка, як „один з останніх перекладів" 1945 р.; матеріяли до бібліографії Т. Шевченка (Харків, 1921), і факсиміле Шевченкового „Заповіту" виповнюють решту місця. Виставка триватиме три тижні.

юст

Секретар фльоти домагається фондів на будову кораблів

Вашинґтон. — Секретар фльоти Джан Б. Коннелі зізнавав в закритій сесії Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів і домагався більших фондів на будову кораблів і збільшення числа моряків. Він сказав таке: „Покищо ми не находимося в критичному становищі, але це не значить, що ми довше можемо спати". В цій комісії зізнавав і шеф морських операцій адмірал Арлі А. Бирк, який сказав, що американська фльота находиться в такій стадії, що треба конче почати її розбудовувати, щоб не залишити позаду СССР. Цитати секретаря фльоти і шефа морських операцій дозволили опублікувати. Обидва вони підкреслювали, що СССР має більше як 400 підводних човнів, більшість із яких побудовано після закінчення другої світової війни. Покищо не є відомо, чи СССР має атомові підводні човни, як цим хвалився Хрущов, але певним є те, що комуністи працюють над їх побудовою. Конґрес повинен збільшити фонди на розбудову воєнної фльоти, як запропоновані в сумі $12.078,000,000, щоб могла втримати принаймні 625,000 моряків та 175,000 вояків піхоти, які обслуговують 817 кораблів і 6,913 літаків фльоти. Великі видатки в бюджеті фльоти йдуть на будову підводних човнів „Поляріс", і внаслідок цього не можна і немає за що розбудувати кораблів. „Ми не зможемо в найближчому часі виконати своїх зобов'язань — казав секретар фльоти, якщо не дістанемо більше фондів".

Амбасадор Томпсон відбув у Новосибірську чотиригодинну розмову з Хрущовим

Москва. — Совєтський прем'єр Нікіта Хрущов, який відбуває тепер інспекційну поїздку по Сибірських областях, прийняв у четвер дня 9 березня ц.р. у Новосибірську американського амбасадора Лювелина Е. Томпсона, мол., і конферував з ним чотири години. Томпсон передав Хрущову особистого листа президента Кеннеді з висловами надії на можливість покращання взаємин між ЗДА і СССР. Цього листа він привіз із собою вже 2 березня ц.р. і не мав ніякої нагоди передати його совєтському прем'єрові, бо цей був постійно або зайнятий або перебував поза Москвою. Із своєї подорожі до Новосибірська Томпсон вернувся по 18 годинах і зараз же приготовив і переслав президентові Кеннеді звідомлення із своєї розмови. Тем і справ, порушених у розмові Томпсона з Хрущовим, покищо не подано до відома, але в політичних колах думають, що під час зустрічі були обговорені всі актуальні міжнародні проблеми, включно з Ляосом і Конґом. У розмові з журналістами Томпсон ствердив тільки, що розмови були цікаві і що він негайно передасть їх зміст президентові Кеннеді. На питання, чи вислід розмов дає будь-які підстави для оптимізму, Томпсон відповів, що він особисто був завжди оптимістом і ним залишиться.

Провідники Конґа відмовляються від принципу центрального уряду

Танарів. — Голови і представники урядів окремих конґолійських провінцій, які відбувають тут свою конференцію, погодилися не обстоювати в дальшому конечности існування і дії центрального уряду в Конґо, признаючи цим засаду суверенности окремих конґолійських провінцій. У четверговій сесії, що тривала вісім годин, брали участь репрезентанти усіх конґолійських провінцій — Леопольдвілю, Катанґи, Касаї й Екватора, крім Ківу і Сх. Провінції, що її очолює прихильник Люмумби Антуан Ґізенґа. Головна увага цієї сесії була спрямована на питання, чи Конґо має існувати, як сцентралізована держава з одним центральним урядом, чи в його державній побудові має бути здійснена засада конференції, значить, автономности окремих складових частин конґолійської держави. У висліді вирішено визнати фактичне і законне існування окремих провінцій і їх урядів і встановити, як майбутню мету, конфедераційний устрій конґолійської держави. В політичних колах думають, що відбулося це все під впливом президента Катанґи Моїсе Чомбе, який мав переконати президента Касавубу, що принцип центрального уряду є вже перестарілий. Під час цієї сесії обговорено теж й останній виступ президента Ґани Кваме Нкрумаґа і вирішено звернутися до нього з пересторогою, щоб він перестав втручатися в конґолійські справи і не узурпував собі права говорити в імені цілої Африки.

Нкрумаґ підтримав ОН проти СССР — застерігся проти комунізму

Об'єднані Нації. — Президент Ґани Кваме Нкрумаґ, який в закордонній політиці найчастіше підтримує совєтську лінію і в минулорічній сесії Ґенеральної Асамблеї маніфестував свою „приязнь" з Хрущовим, цим разом поводився обережніше — однаково у своїх виступах на терені Об'єднаних Націй, як у Вашинґтоні, в нараді з президентом Кеннеді і на пресовій конференції після тієї наради. Нкрумаґ увесь час підтримував принцип ведення допомогової акції для Конґа почерез Об'єднані Нації та збереження місії ОН в Конґо. Він ні разу не виступив проти особи ґенерального секретаря Гаммершилда, ні в обороні совєтського проєкту щодо „реорганізації" Секретаріяту ОН. У нарадах у Вашинґтоні він відступив від первісного свого внеску, щоб створити міжнародне військо ОН в Конґо лише виключно з африканських формацій і щоб всією акцією в Конґо керував „африканський штаб", та визнав за можливість активної участи в тій акції також позаафриканських країн і військ, але невтральних, не заанґажованих в існуючих військових бльоках. Тому він признав, що, напр., Ірляндія і Швеція можуть мати своїх вояків та техніків в Конґо, але не Канада, яка є членом НАТО. Однак Нкрумаґ задемонстрував свої прокомуністичні симпатії, коли він гостро таврував всіх прозахідніх конґолійських лідерів, як Касавубу, Мобуту, Чомбе й інших, що є нібито на послугах „бельгійського колоніялізму" та настоював на визнання вишколеного в Москві Ануана Ґізенґу за прем'єра цілого Конґа. Водночас Нкрумаґ застерігся, щоб його й інших африканських націоналістів не називати комуністами, бо — мовляв — комунізм і африканський націоналізм — це „далеко не тотожні речі". Кваме Нкрумаґ вже відлетів на конференцію держав Коммонвелту до Лондону.

● **Підвищення вартости** німецької марки і голляндського ґульдена спонукала багатьох банкових вкладчиків в німецьких і голляндських банках до пересунення своїх ощадностей до швайцарських банків. Наплив чужого капіталу до Швайцарії не є бажаний швайцарським господарським колам.

● **В столиці Естонії Таллінї** ведеться судову розправу проти трьох естонців, із них одного заочно, за участь в вбивстві коло 125,000 в'язнів нацистського кацету. Вони були робітниками в тому кацеті і їх німці притягали до процедури звоження в'язнів та масового їх убивства.

ГАРРИМАН В ІТАЛІЇ

Подорожуючий амбасадор ЗДА Аверел Гарриман (зправа) відбув в минулий четвер у Римі конференцію з італійським прем'єром Амінторе Фанфані.

РАСК СТВЕРДЖУЄ РІШУЧІСТЬ ПОЛІТИКИ ЗДА ПРОТИ КОМУНІЗМУ

Вашинґтон. — З'єдинені Держави не змінили свого давнішого засадничого становища в справі з'єдинення Німеччини і збереження волі у Західньому Берліні — заявив державний секретар Дін Раск на своїй останній пресовій конференції в минулий четвер 3 бещрезня ц. р. Він ще раз підкреслив незмінність закордонної політики ЗДА, що стосується вірности закордонним союзам, зокрема щодо оборонних бльоків НАТО й СЕАТО. Найгостріший тон прийняв державний секретар у відповідях на запити щодо комуністичного Китаю. Він заперечив, наче б ЗДА дістали офіційну суґестію від англійського уряду щодо допущення комуністичного Китаю до Об'єднання та заявив, що у випадку, коли б в Об'єднаних Націях знайшлась більшість, яка прийняла б комуністичний Китай і рішила виключити вільний Китай з його осідком на Формозі, то „була б створена надзвичайно поважна ситуація". Раск ствердив, що комуністичний Китай противиться визнанню в будь-якій формі існування вільного Китаю на Формозі. Загалом, згадана пресова конференція охопила 24 питань і відповідей у понад 20-х різних справах. З найважливіших слід згадати:

Державний секретар Раск відмовився втрявати в суть американсько - совєтських взаємин та способів, як їх направити. Зате він потвердив, що американський амбасадор у Москві Люеллин Томпсон користується повним довір'ям Президента і є компетентний вести в імені ЗДА всякі переговори. Раск натаврував підсилювання Москвою комуністичних сил в Ляосі, але висловив надію, що самі діячі Ляосу знайдуть розв'язку по лінії дійсно невтральної, але й дійсно незалежної ляоської держави. Він покликався на останній факт, що віцепрем'єр з уряду Боуна Ума, військовий міністер ген. Фумі Носован мав довгу безпосередню розмову з визнаваним комуністами колишнім прем'єром Суванною Фоумою в столиці сусідньої Камбоджи, куди Фоума втік в грудні минулого року. Дін Раск заперечив, наче б він перейняв від попередньої адміністрації звичай, що державний секретар знаходиться постійно в дорозі, але признав, що полетить на недалеку конференцію держав Південно - Східнього азійського оборонного пакту (СЕАТО) до столиці Сіяму Банґкоку, ніде в дорозі туди ні назад не зупиняючись. Позатим на тій пресовій конференції була ще мова про американську атомово - підводну базу в Англії, про відносини з південно - американськими країна у зв'язку з нехіттю Бразилії й Арґентини анґажуватись в акції проти Куби, про атомову конференцію в Женеві й теперішні розмови в Ню Йорку на терені Об'єднаних Націй про зрушення з мертвої точки нарад над міжнародним роззброєнням, про американських в'язнів в комуністичному Китаї, про американські кораблі в місії доброї волі вздовж африканських берегів і т. і. Загальне враження з тієї конференції — за найпершими американськими коментарями — що хоч державний секретар Дін Раск оминає всяких гостріших висловів, проте він цілком недвозначно підкреслює непримирну позицію З'єдинених Держав супроти імперіялізмів Совєтського Союзу і комуністичного Китаю.

ЗДА хочуть розглядати справу Берліну „від початку"

Берлін. — „Похідний" амбасадор президента Кеннеді, Аверелл Гарриман заявив під час свого кількагодинного перебування в Західньому Берліні, що през. Кеннеді не зважає себе зв'язаним будь-якими ствердженнями й політичними ходами попередньої адміністрації Д. Д. Айзенгавера і що тому справу Берліну треба трактувати „від початку". Коментарі пояснюють цю заяву, як натяк, що в майбутній дискусії з Совєтами про Німеччину й Берлін не треба виходити від становища, що його ЗДА займали на конференції міністрів закордонних справ у Женеві в 1959 році. Але водночас Гарриман ще раз запевнив, що президент Кеннеді займає „тверде" становище в обороні свободи Західнього Берліну та що він сам, Кеннеді, ближче сформулює те становище в розмовах з посадником Західнього Берліну Вільгельмом Брандтом, коли той саме в суботу цього тижня приїде до Вашинґтону на розмови. Брандт зупиниться в ЗДА 9 днів. Аверелл Гарриман відлетів ще 8 ц. м. до Риму на розмови з президентом Джузеппе Ґронкі і прем'єром Амінторе Фанфані.

Совєти вистрелили нового 5-тонного сателіта з живою собакою

Москва. — Совєтський Союз вистрелив в минулий четвер 9 березня ц.р. нового 5-тонового штучного сателіта Землі, після чого він „стягнув" на Землю кабіну з живою собакою Чернушкою, — якщо вірити большевицькому повідомленню. Як звичайно, большевики не подають ні місця, з якого вистрелено сателіта, ні способу, як отримано назад кабіну з живою собакою і де це сталося. У першому повідомленні не сказано теж найважливішого — до якої висоти долетів штучний сателіт і якою трасою летів. За ствердженням американських чинників, президент Кеннеді знав про вистрелення того нового совєтського спутника раніше, ані ж про це появився офіційний комунікат ТАСС-а. Коментатор совєтського радія нахвалявся, що „вневдовзі світ дізнається про першого астронавта". Американські фахівці теж признають, що в Совєтах приготування до вистрелення в міжплянетні простори живої людини поступили значно вперед і, мабуть, випередили такі приготування в Америці.

У СВІТІ

● **У Римі** помер в минулий понеділок кардинал Марселльо Мімме після операції шлунка на 78 році життя. Кардинал Мімме був секретарем Святішої Конґреґації і в цьому характері пропонував висвячування й підвищування католицьких владик у всьому світі, ото ж належав до найвпливовіших духовників в Апостольській Столиці. На дві години перед його смертю був у нього в шпиталі Папа Іван XXIII і дав йому Апостольське благословення.

● **У Франції** римо-католицькі кардинали й архиєпископи проголосили спільну заяву проти штучної контролі народин. Французькі владики таврують пропоновані публічно хірургічні забіги задля зменшення приросту населення, але признають, що Церква стежить за труднощами, які виринають у зв'язку з великим зростом людности на обмеженому обширі.

● **Князеві Фридрихові Пруському** з дому Гогенцоллернів, який від 1937 року живе в Англії, там одружився і дістав англійське громадянство, признано відшкодування за його маєток, сконфіскований поляками на Шлеську. Він мав там замок, 1,900 акрів управної землі, і 11,000 акрів ліса разом вартости $1,799,417. Докладну висоту відшкодування визначать йому згодом.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Спір довкола допомоги школам

Три справи внутрішньокрайового порядку президент Кеннеді назвав найпершими в актуальній програмі уряду: здобуття праці для безробітних, „скріплення виховної системи" і медична опіка для старших осіб. З цих трьох справ друга була найширше обговорювана на останній пресовій конференції Президента в минулу середу. Насправді йде не так про навчально - виховну систему, як про державну допомогу шкільництву. Тому, що в початкових і середніх (себто т. зв. елементарних і секундарних) школах З'єдинених Держав було — за останніми статистичними даними з 1959-го року — 35.286,-177 учнів, а у високих школах (коледжах, університетах і фахових навчальних закладах) 3.402,297 студентів, цілком ясно, що ця справа в буквальному розумінні всенаціональна.

Пригадаймо, що 27-го лютого президент Кеннеді зголосив до Конгресу законопроєкт, яким пропонує дати впродовж найближчих трьох років державну допомогу шкільництву у висоті $2,298.000.000. Ця допомога мала б поділятися на три групи: субвенції з федерального скарбу стейтам на будову публічних початкових і середніх шкіл і на платні вчителям, на стипендії студентам у публічних та приватних високих школах, і — врешті — на позики тим коледжам для їх технічної розбудови. У своєму законопроєкті Президент виключив з-під федеральної допомоги конфесійні школи, покликавшись на конституційний принцип розділу між Державою і Церквою. Тому, що практично йде головно про католицькі школи в Америці, які охоплюють близько 6 мільйонів дітей, ця справа найбільше порушила католицькі кола. П'ять американських кардиналів і 10 архиєпископів рішуче висловились проти становища Президента, заперечивши його тезу, начебто справа допомоги католицьким школам суперечить Конституції. На згаданій угорі пресовій конференції так само атакували становище Президента, наводячи правні прецеденси на доказ, що І-ий Додаток до Конституції, в якому перестерігається Конґрес проти „ухвалювання закону, що встановляв би релігію або забороняв виконування релігії", що та конституційна постанова не перечить не тільки призначенням стипендій студентам конфесійних шкіл, але й уділюванню субвенцій та позик цим школам для їх розбудови.

Президент Кеннеді не змінив свого засадничого становища, хоч признав, що це — „конституційний спір". Однак, наприклад, „НИТаймс", коментуючи становище Президента і ввесь спір довкола цієї справи в статті Антоні Люїса з минулого четверга, піддає під поважний сумнів раціональність становища Президента. В Конґресі думки щодо цього поділені. Справу ускладнює факт, що президент Кеннеді — католик. Виринають сумніви, чи його становище проти державної допомоги католицьким школам не є подиктоване тактичними мотивами, щоб виминути закиди збоку протестантської більшости країни, що він, як католик, сприяє католицьким школам. Найправильніше, мабуть, становище старого спікера Палати Репрезентантів Сейма Рейбирна, який по-соломонівськи заявив, що рішальне слово в усіх спорах належить таки — Конґресові. Національні групи в Америці, між ними й українська, у великій мірі користуються власне конфесійними школами. Тому й нам ця справа не є байдужою, і годі погодитися з принципом, що ті школи мусять бути виключені з-під державної допомоги.

Даремні розмови

У рямцях започаткованих ще в 1954 році дипломатичних переговорів між З'єдиненими Державами Америки і комуністичним Китаєм відбулася у вівторок 7-го березня ц. р. у Варшаві чергова зустріч між представниками обидвох країн для обговорення деяких спільних актуальних справ. З'єдинені Держави Америки репрезентував на цій зустрічі амбасадор ЗДА в Польщі Джекоб Д. Бім, призначений востаннє для цих розмов президентом Кеннеді, а від червоного Китаю виступав амбасадор Ванґ Пінґ-нан, який у ролі переговорювача виступав з перших років урядування през. Айзенгавера.

Не зважаючи на те, що з часу започаткування цих американсько - комунокитайських переговорів минуло вже 6 років, і що протягом цього періоду відбулася вже 101 така зустріч, з того 74 у Женеві і 28 у Варшаві, вівтіркова, уже 102-га з черги зустріч, була такою ж даремною і безуспішною, як і всі попередні. Усі пропозиції і суґестії американського представника, подавані з метою налагодити взаємини в інтересі обидвох сторін, репрезентант Пейпінґу, Ванґ Пінґ-нан, рішуче відкинув.

Так, наприклад, ЗДА виступили під час цієї зустрічі з пропозицією виміни журналістами, чого домагалися первісно самі ж таки комунокитайці. Амбасадор Бім передав Ванґові Пінґ-нанові список американських кореспондентів, готових відвідувати червоний Китай, і заявив, що американський уряд допустить до ЗДА таку саму кількість комунокитайських кореспондентів, які матимуть повну свободу подорожувати по ЗДА і висилати до своїх газет кореспонденції. У відповідь на цю конкретну пропозицію Пінґнан відповів, що зреалізувати її неможливо, бо ж ЗДА підтримують ... націоналістичний уряд Чіянґ Кай-шека. З цією відмовою поставив Пінґ-нан абсурдну вимогу, щоб допущені в майбутньому до Китаю американські журналісти і кореспонденти не писали „нічого, що могло б суперечити цілям і настановам китайських комуністів".

З категоричним „ні" і з подібними, як у справі журналістичної виміни, аргументами зустрілася американська пропозиція, щоб Пейпінґ довів свою добру волю в напрямку покращання взаємин між обидвома країнами звільненням п'ятьох американців, які ще й досі перебувають у комунокитайських в'язницях. Ванґ Пінґ-нан, вислухавши цю котрийсь уже раз із черги ставлену пропозицію, заявив, що здійснити її неможливо, поки ЗДА підтримуватимуть націоналістичний китайський уряд на Формозі.

На цьому зустріч закінчилася і обидва офіційні представники розійшлися, призначивши чергову, вже 103-ю зустріч на 18-го квітня ц. р., яка, без сумніву, закінчиться тим, чим закінчилася зустріч 7-го березня цього року.

Досвід усіх дотеперішніх безуспішних переговорів показує, що китайським комуністам йде не про мирне співіснування з Америкою, а тільки про її капітуляцію перед їхніми вимогами: про припинення підтримки національного Китаю і дозвіл китайським комуністам окупувати Формозу. Цього ж самого добиватиметься Пейпінґ і після того, якби комуністичний Китай прийняли в члени ОН, чого дедалі настирливіше домагаються різні, інспіровані здебільша міжнародним комунізмом, політичні чинники в ЗДА, у Великій Британії та в інших країнах Заходу.

Богдан Галайчук

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА ПЕРЕД ДИЛЕМОЮ

Буенос Айрес. — Одного й того самого дня, 18-го лютого, появилися два цікаві документи: стаття президента Кеннеді в еспаномовному виданні „Лайфу" і заклик до участи в міжамериканській конференції, що відбулася в днях 5 - 8 березня у Мехіко під гаслом „мир, суверенність та господарська еманципація".

Кеннеді запрошує латиноамериканські народи до „союзу для здійснення поступу", обіцяючи конкретну допомогу. „Працюючи разом, під знаком свободи, осягнемо будь-яку ціль. Спільним зусиллям створимо континент на якому запанує добробут, не посвячуючи свободи; континент, на якому всі люди матимуть право на гідне життя ... Прийшла година об'єднати наші зусилля: Латинська Америка і ЗДА готові до взаємної допомоги для осягнення спільної цілі: добробуту для всіх".

Конґрес, що відбувався в Мехіко, мав діяметрально протилежну ціль: змобілізувати Латинську Америку проти ЗДА, очевидно під кастрівським стягом. „Куба та її революційний уряд зустріли найгарячішу підтримку, викликали могутній солідарний рух — континентальний і всесвітній. Розуміємо, що оборона Куби — це оборона Латинської Америки; що систематичні аґресії проти Куби ... є грізним замахом проти суверенности наших народів, проти безпеки американського континенту, проти світового миру ..."

Ясно, що з таким небезпечним „замаховцем" годі входити в будь-який союз, навіть і найбільш „поступовий", що тим самим обидва наведені документи творять альтернативу, в якій латиноамериканці мусять робити вибір. Дехто пробує заперечити чи хоча б притупити цю дилему (мехіканський президент Льопес Матеос, мабуть також новообраний бразилійський президент Квадрос), але крайня лівиця, куди пориша, не завжди її в ланію. Арґентинський сенатор Альфредо Паляціос вибраний тією крайньої лівицею 5 лютого, заявив себе відверто, у передвиборчій кампанії, як „особистий ворог панамериканізму", „який, мовляв, накидає недорозвиненим країнам монокультуру". На його думку, „латиноамериканські країни повинні об'єднатися в організацію, до якої не будуть належати ЗДА. І в той день припиняться змагання проти ЗДА, бо вже не буде ні імперіялістів, ні антиімперіялістів".

Чия візьме? Здавалося б, що всі ті історії з „американською інвазією" повинні сьогодні викликати сміх. Що, з другого боку, боротьба проти латиноамериканських злиднів неможлива без чужого капіталу, американського (з участю західньоевропейського) або совєтського; цебто — елімінувати ЗДА значить або резиґнувати з елімінування злиднів, або ставити на совєтську карту. Що, супроти настільки ясно поставленої дилеми, всі протикомуністи заявляться виразно проти гасла мехіканського конґресу.

Що ж воно не є, в цьому можна переконатися, хоча б переглядаючи список членів арґентинського комітету, який патронує згаданий конґрес: крім відомих комуністичних апаратчиків (як лідер арґентинської компартії, Амеріґо Гіольді) і відомих попутчиків (Альфредо Паляціос), зустрінете там імена відомих діячів найбільшої опозиційної партії, Народної Радикальної Унії — скрізь центрової, протикомуністичної, демократичної партії Сантіяґо дель Кастіжо. Слід додати, що провід цієї партії займає протикастрівське становище, але деякі її діячі, зокрема згаданий дель Кастіжо, висловилися у передвиборчій кампанії за Кастра. Слід також додати заяву кандидата християнської демократії Бусаки: „Арґентина повинна вести таку зовнішню політику, яка змагала б до зцентрування Латинської Америки в один бльок інтересів та дії супроти „великодержав". Маючи на увазі, що на континенті є лише одна великодержава, ця заява Бусаки зближує його до позиції Паляціоса, до позиції мехіканського конґресу. Як на католицького діяча, позиція доволі дивна.

Ми спинилися над арґентинським прикладом, бо він характеристичний для постави всієї Латинської Америки супроти великої дилеми — і облегшує зрозуміння труднощів, з якими зустрінеться плян Кеннеді. З одного боку крайня лівиця, об'єднана під кастрівським стягом, з другого — демократія, яка частинно зайняла рішучу протикастрівську позицію, але частинно розхитана, розвагана.

Ця остання категорія керується різними мотивами, лише частинно скристалізованими й диференційованими, які можна ґрубша поділити на ідеологічні й опортуністичні. Ідеологічні — це латиноамериканська солідарність, яка виступає в різних версіях, від марксистської до ультранаціоналістичної.

Ще більші різниці між опортуністичними мотивами. Наприклад, чілійський президент Алесандрі не зайняв протикастрівської позиції на панамериканській конференції у Сан Хозе, дармащо це консерватист, рішучий протикомуніст, людина з хребтом і з солідною політичною формацією. Він боявся (і мав причину боятися), що гостра протикастрівська постава викличе, як протест, хвилю протиурядових маніфестацій, а то і страйків робітництва — збідованого і тому податливого на комуністичну демагогію. А такий соціяльний фермент був би катастрофальний для чілійської економіки — хронічно неустабілізованої, ще й до того підкошеної землетрусами та повенями. Це, сказати б, опортунізм державного мужа.

На протилежному — з етичного погляду — бігуні слід поставити опортунізм політика, точніше: кандидата у парляментарних виборах. Його засада: ніколи не гладити кота проти шерсти, ніколи не плисти проти хвилі. Бачить, що крайня лівиця зуміла викликати сильну прокастрівську течію і вманеврову в неї свій кандидатський човник, сподіваючись доплисти до перемоги; для оправдання завжди можна знайти якийсь псевдо - ідеологічний арґумент у багатому латиноамериканському і т. зв. протиімперіялістичному арсеналі.

Від цинічного спекулянта треба відрізнити безвольного політика, який також пливе за течією — але без стерна і без вітрил. Це політичні діячі, яких характеризує Франко у пролозі до „Мойсея": „Не

(Закінчення на стор. 3-ій)

І. Світ

СОРОК ЛІТ ТОМУ У ВЛАДИВОСТОЦІ

Сорок літ тому, в 1920-му році, відбувся надзвичайно гарний вечір, присвячений пам'яті українського поета, пророка нашої Батьківщини, Тараса Григоровича Шевченка. Цей вечір був улаштований заходами Т-ва „Просвіта в театрі „Золотий Ріг", одному з найліпших театрів міста.

Був теплий березневий день, такий рідкий у Владивостоці навесні, бо в порту Мей, як англійці назвали це місце, де стоїть тепер Владивосток, тепла погода навесні рідке явище.

До того великого дня Т-во „Просвіта" розпочало підготову завчасно. Окремий комітет у складі М. Медвецького, В. Потієнка, Д. Боровика, А. Жукова та В. Ніжинецького провів збірку грошей і 27-го лютого на своєму засіданні постановив видати одноденний часопис з нагоди 59-их роковин смерти Кобзаря.

Напередодні 10-го березня у Катедральному Соборі відбулася урочиста панахида, яку відправили всі священики Катедри. Співав гарний хор. Треба сказати, що міське духівництво, серед якого було чимало українців, ставилося прихильно до нашого поета.

Комітет на спілку з Видавництвом „Т-ва Українець на Зеленім Клині" видав одноденний часопис під тією ж назвою, бо тижневик, заснований у 1917 році перестав виходити реґулярно. Примірник цього видання зберігається тут. Крім часопису, Комітет видрукував картку - портрет Т. Шевченка.

До театру „Золотий Ріг" зібралося стільки публіки, що партер і два яруси були заповнені до берегів.

Концерт почався коротким словом п. Печінки, голови Т-ва „Просвіта", і доповіддю, прекрасно відчитаною Юрієм Мовою, тодішнім головою Українського Далеко - Східнього Секретаріяту. Потім виступив хор під диригентурою п. Доля, в супроводі симфонічної окрестри, яка постійно грала в оперовому та оперетковому театрах. Програма концерту мала в собі також сольові співи. Особливо сподобалося присутнім бездоганне виконання кантати „Б'ють пороги" на слова Шевченка. Вона справила таке сильне враження, що хор і оркестра мусіли її повторювати. Концерт закінчився відспіванням „Заповіту" та українського національного гимну.

Це був виїмково успішний вечір. Як тоді казали, нічого подібного Владивосток ніколи ще не чув і не бачив. До його успіху причинилось, зокрема повалення реакційного уряду генерала Розанова, останнього представника уряду адмірала Колчака, та сформування уряду Приморської Земської Управи, демократичний склад та плятформа якого обіцяли скликання Народного Зібрання, першого парляменту Приморщини, де мали бути представлені також українці.

Часопис „Українець на Зеленому Клині" на Шевченківському числі припинив своє існування, бо редактор Д. Боровик був уже тяжко хворий і скоро після того помер. Свою статтю в цьому числі п. з. „Поет - Кобзар Тарас Григорович Шевченко" Д. Боровик підписав „Дим. Кивороб" — його прізвище, написане ззаду наперед.

На початку цієї статті він писав: „Є помилкою думати, що Шевченка знають і пильно читають всі українці. Не всі живляться його думками, не всі серця його земляків ворушить його вогненне слово і приводить до вчинків, корисних Україні, пожиточних рідній громаді. Чужа школа і тепер, за революції, вибиває з-під ніг українців ґрунт, обдира дітей, і тим, чим ми жили, хоч на годину культурою і думками Шевченка, наші діти не живуть.

.... На ці часи ймемо віру, що старші верстви нашого громадянства ще знають про Шевченка, читають його твори й думають щиро про кобзарську його поезію, що колись, — заспівана перед військом, запалила б вояків до бою, завзятого бою, і що зараз повинна б будити приспану приборкану українську душу, щоб нам стати на вищий щабель — свідомої себе нації, народу вольного, що був похилився і шапочку зняв, поклонився перед пермоjцями і так стоїть досі. І били його, і знущались, і сміялися з нього, і робили ним як волом. І дітей його брали чужі, завдавали в свої школи в науку до вчителів, що вивчували їх на чужих батькам і матерям і своєму народові. І посилали чужі молодіж нашу в казарми вивчувати битися за „віру, царя і отечество". І не було чужим впину і припину!"

Уся ця стаття Дм. Боровика є переглядом окремих поезій Шевченка, порівнюванням їх та аналізою їх змісту. Вона підкреслює найважливіші думки нашого поета - борця і є одною з перлин у журналістичній спадщині цього великого українського патріота, який власним прикладом показував українцям на Далекому Сході, як треба жити й працювати для нашого народу.

Ще варто було б згадати про святкування пам'яті Т. Шевченка у Владивостоці в 1918 році.

На сторінках „Українця на Зеленому Клині" (ч. 28 з 18 березня 1918 р.), в другому його числі, виданому в умовинах свободи, вміщено програму Шевченківського концерту і рецензію на нього. Автор рецензії нотує, що найбільшим успіхом в цьому концерті був виступ маленького Юрчика Мови з рецитацією вірша Є. Гребінки „Зимова пісенька" і „Кобзарської думи" під акомпаніямент бандури. „Дума" — пише рецензент — нагадала присутнім сумну долю нації, що хоч століттями терпить на світових бойовищах, але не перестає прагнути до відновлення своєї держави, щоб забезпечити собі політичну і господарську незалежність. Тінь журби покрила душі слухачів і навіть сьогочасні події на Україні не всилі були розвіяти її".

Хором проводив полк. Ф. Стешко. Був виконаний і український гимн „Ще не вмерла Україна".

Це був другий концертвечір після вибуху революції. В Україні вже проголошена була Незалежність. Патріотичне громадянство на Зеленому Клині через Далеко-Східній Український Секретаріят докладало всіх зусиль для скріплення здобутків революції та підведення підвалин під громадське та політичне життя.

ГОЛОС ЧИТАЧА

ШКІЛЬНА РАДА при УККА І БАТЬКИ

У „Свободі" з 7-го березня ц. р. вміщений допис про конференцію українських педагогів Нюйоркської округи, яка відбулася 5-го березня ц. р. і на якій розглядали проблеми рідного шкільництва. Були виголошені дві доповіді — про сучасний стан та напрямні праці в Школах Українознавства і про їх працю в теперішніх умовах. Теми цікаві не тільки для педагогів, але й для батьків, що посилають дітей до цих шкіл.

Шкільна Рада чомусь знехтувала, не запросила батьків на конференцію тих батьків, які фінансово удержують ці школи і які мають також вимоги щодо способу ведення цих шкіл, навчання та шкільної політики самої Шкільної Ради. Коли на рідних землях наше приватне шкільництво було фінансоване всім громадянством, то тут майже ввесь тягар лягає на батьків. Отже, батьки мають право вимагати від Шкільної Ради повної співпраці.

Шкільній Раді, мабуть, відомо про те, що при Школах Українознавства є Батьківські Комітети, вибрані батьками дітей, що ходять до цих шкіл. Засідають там люди, що також розуміються на шкільних справах та педагогії, а не якісь анальфабети. Коли моя дитина пішла, по закінченні нашої парохіяльної школи, до гайскулу, то нас як батьків все повідомляли через Батьківсько - Учительський Комітет цієї школи про всякі конференції, доповіді, що торкалися школи чи проблеми навчання. Повідомляють і тепер, коли вчиться в університеті. Дивує, що УККомітет до цієї пори не перевів реорганізації Шкільної Ради, в якій повинні обов'язково бути представники як Батьківських Комітетів, так і управителі Шкіл Українознавства.

Назріло так багато справ, що конечна є виміна думок та співпраця між Шкільною Радою та батьками і учителями, тим більше, що діяльність та цілий ряд розпоряджень Шкільної Ради не свідчить про те, що вона як слід розуміє теперішні обставини і духа часу, а поступає так, як це було б на рідних землях 30 літ тому.

інж. Іван Гурик
Голова Батьківського Комітету при Школі Українознавства в Ню Йорку.

Ню Йорк, 8 березня 1961.

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОПРАВКА ДО ЗБІРНИКА „НАШ ШЕВЧЕНКО"

З огляду на те, що альманах „Наш Шевченко" появився у виданні „Свободи", дуже прошу дати місце цьому спростованню:

На стор. 208 у відділі „В 50-річчя смерти Шевченка (з пожовклих сторінок преси 1911 р.)", в замітці „Москва" про обхід шевченківський в тім місті в 1911 р. є фраза: „великий успіх мав Д. Донцов та інші". Спростовую цю помилку: з України я виеміґрував до Австро - Угорщини в квітні 1908 року, а вернувся до Києва в квітні 1918 р. (перебуваючи в межичасі у Відні або у Львові), отже ніяк не міг бути на шевченківськім обході ні в Москві, ні в іншім місті імперії в 1911 році. В Москві бував (1900 р.), але ніколи там стало не мешкав. Єдиний мій публічний виступ, перед моєю першою еміґрацією, був в Петербурзі (де я студіював в університеті), і то не на шевченківськім обході, а на політичнім вічі петербурзької української колонії в 1905 році, яке відбулося в актовій залі університету.

Д. Донцов

Монтреал, Канада

● Ізраїль продовжує економічно - технічну допомогу трьом африканським країнам, Ґані, Ґвінеї і Малі, дармащо вони на 5-дневній конференції в Марокко в минулому місяці назвали Ізраїль „інструментом імперіялізму і неоколоніялізму". Ці держави відмовились перепросити Ізраїль. Ізраїльський уряд прийшов до переконання, що представники названих трьох країн підписали ту декларацію під натиском президента З'єдиненої Арабської Республіки Насера, найзапеклішого ворога Ізраїлю.

Петро Одарченко

ШЕВЧЕНКО — ГЕНІЯЛЬНИЙ МАЙСТЕР ПОЕТИЧНОГО СЛОВА

(1)

Молю, ридаючи: пошли,
Подай душі убогій силу,
Щоб огненно заговорила,
Щоб слово пламенем
взялось,
Щоб людям серце розтопило,
І по Україні понеслось,
І на Україні святилось.

Т. Шевченко

Гаряче бажання Великого Поета здійснилося: його полум'яне слово „людям серце розтопило і по Україні понеслось", а згодом перейшло межі Рідного Краю і сонцем ясним осяяло всю землю. Для сучасників слово Шевченкове, за висловом П. Куліша, було „воістину гуком воскресної труби архангела"; Шевченко, каже Куліш, „воздвигши із упадку голосну українську мову, назнаменував широкі границі нашому духові народному. Тепер уже не мечем наше народне право на вражих твердинях зарубане, не шпаргалами і печатьми супротив лукавства людського стверджене: у тисячах вірних душ українських воно на самому дні заховане і тисячолітніми споминками запечатане" (П. Куліш. Твори, том 6. Львів, 1910, стор. 492).

Для наступних поколінь слово Шевченкове стало тим „євшан - зіллям", що будило національну свідомість і запалювало серця молоді святим вогнем непереможної любови до Рідного Краю і рішучим завзяттям у боротьбі за волю і незалежність України. Слово Шевченкове, безсмертний Шевченків „Заповіт" став величною піснею Українського Національного Відродження, слово Шевченкове в 1917 році було одним із найважливіших чинників переможної Української Революції. І ніяка темна сила не може заглушити могутнього і голосного слова Шевченкового. Воно виховує нові покоління українського народу в дусі найвищих ідеалів правди, свободи і глибокої щирої любови до України. Слово Шевченкове у повній своїй силі зберігає свою ролю важливого національно - політичного чинника.

... Возвеличу
Отих рабів німих, я на
сторожі коло них
Поставлю СЛОВО" —

так сформулював Шевченко призначення своєї поетичної творчости, вагу свого Слова. І цю високу місію Шевченкове СЛОВО і надалі виконує: воно стоїть „на сторожі" прав поневоленого народу.

Поза межами України Шевченків „Кобзар" виконує ролю амбасадора України. Перекладений на десятки різних мов, „Кобзар" репрезентує Україну і її прагнення до вільного і незалежного життя.

Чим же пояснюється оця така могутня сила Шевченкового слова? В чім полягає ця надзвичайна сила? Чи в самих лише ідеях?

Відповідь на це питання дав Дмитро Чижевський у своїй „Історії української літератури". Відзначаючи величезне враження, яке справила на сучасників поезія Шевченка Дм. Чижевський дає таке пояснення: „Ледве чи поет міг би викликати такий переворот, знайти таке загальне визнання, якби не надзвичайні поетичні властивості віршів Шевченка, якби він був поетом формально другорядним", (Дмитро Чижевський Історія української літератури. Ню Йорк. Українська Вільна Академія Наук у США 1956, стор. 425).

В Шевченковім слові геніяльно сполучені глибокий ідейний зміст і надзвичайна поетична майстерність. І в цьому сполученні й полягає колосальна, ні з чим не зрівняна могутня сила Шевченкового слова.

Дослідники життя і творчости Шевченка головну свою увагу звертали здебільшого на думки поета, на ідейний зміст його творчости. Форма творів Шевченка, його поетична майстерність досліджена значно менше.

Одним з перших, хто відчув тонку майстерність Т. Шевченка і дав вдумливу аналізу форми його віршів, був Богданович. Цей видатний білоруський письменник і літературознавець у 100-ліття з дня народження Шевченка — в 1914 р. надрукував в журналі „Украинская Жизнь" статтю про Шевченка під заголовком „Краса і Сила". В цій статті Богданович сказав свіже і нове слово про поетичну майстерність великого співця українського народу. Богданович відзначив могутній поетичний дар Шевченка і безсмертну красу його поезій. Богданович високо ставить Шевченка як майстра слова, вважає його першоклясним поетом, який збагатив невмирущими творами українську і всесвітню літературу. Богданович відзначає винятково близькість Шевченкової музи до української народної пісні: „Є зорі, які такі близькі одна до одної і так рівно випромінюють своє світло, що здаються нам одним нерозривним цілим. „Подвійними зорями" називають ці світила. Їхня доля стала долею музи Шевченка і української народної поезії: подвійною зорею сяють вони в світі мистецтв і краси".

Не зважаючи на тяжкі й несприятливі для поетичної творчости умови життя, Шевченко дав своєму народові й всьому світові такі твори, які поставили його в один ряд з найславнішими поетами. За всі муки, страждання і горе Бог винагородив Шевченка трьома талантами, трьома дарами; перший дар — це дар співця, другий — дар маляра і третій — дар письменника. Дар маляра визволив Шевченка з кріпацької неволі, ввів його в коло освічених людей і створив йому умови для розвитку поетичного таланту. Шевченко справляв велике враження на своїх сучасників не тільки як поет і маляр, але також як блискучий, неперевершений співець, виконавець народних пісень. Сучасники, які слухали співів Шевченка, стверджують, що вони не знали ні одного співця, що дорівнював би йому у виконанні українських народних пісень.

НАШИМИ ЩЕДРИМИ ПОЖЕРТВАМИ ЗБУДУЙМО У ВАШИНҐТОНІ ПАМ'ЯТНИК, ДОСТОЙНИЙ ВЕЛИКОГО ШЕВЧЕНКА, УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ І АМЕРИКАНСЬКОЇ СТОЛИЦІ!

ГІДНО ВШАНУЙМО ПАМ'ЯТЬ Т. ШЕВЧЕНКА!

Як тому два роки на святкуваннях пам'яті І. Мазепи, так і тепер, тількищо у вищій мірі, думки української спільноти звернені на святкування сторіччя смерти Шевченка. Люди обдумують різні способи, як би то найкраще відсвяткувати і звеличати пам'ять Будівничого Нової України. І здвигаємо пам'ятники, і називаємо вулиці ім'ям поета, і скликаємо святочну конференцію НТШ з численними доповідями, приготовляємо нові музичні твори, організуємо хори і т. д.

Але не звертаємо уваги на головний бік святкувань, а саме — на популярне, з багатими поясненнями видання творів поета. Не величавий храм що його люди оглядають і подивляють, є доказом набожности вірних і культу Бога, а розуміння й реалізування Божих заповітів. Подібні вимоги ставили до святкувань Шевченка. Культ Провідника Нації повинен проявлятися головно в реалізуванні його думок, а не мусить опертися на основному розумінні бодай головних творів політично-національного змісту. На жаль, ми тим не грішимо.

Вправді, нерозуміння чи невірне інтерпретування деяких творів Шевченка може оправдати те, що з усіх наших поетів Шевченка найтяжче пояснювати — деякі його твори посьогодні не розшифровані як належиться — але не відпекуймося і нашого легкого оцінювання творів поета, мовляв, „е, що буду слухати доповіді про Шевченка, я його досить читав". А ось такі твори, як „Великий Льох", „Послання", „Берестечко", різні „знавці" фальшиво інтерпретують, не раз закидаючи поетові великі гріхи (Шевченко не вірив у будуче України!! — див. Твори Шевченка т. III., ч. 451, видання УВАН, Вінніпеґ).

Чи пам'ятник заступить нам вагу глибоких думок поета? Пам'ятник — це мертва форма, а зміст, життя — це думки поета, вказівки для нас на дорогу національного життя. Отже ті думки треба подати загалові в якнайлегшій і доступній формі, щоб загал міг їх реалізувати. І це повинно бути основним питанням у святкуванні пам'яті поета. Є тій ділянці якось не бачимо великого руху. А пригадаймо собі давніші часи, коли то наша спільнота матеріяльно дуже слабо стояла, які то різні були видання творів поета: для дітвори малі збірки — „метелики", для школярів видали УПТ, Николишина: Історичні поеми, О. Цісика — Політичні поеми, не згадуючи про повні видання творів.

А що ми тепер маємо? Вправді, маємо перевиданий „Кобзар" під редакцією В. Сімовича. Та ця книжка не вільна від гріхів, і то навіть більших, щось як академічне видання творів Шевченка під редакцією Л. Білецького. На мою думку, найкращою книжкою, що не вимагає великих турбот при перевиданні, була б книжка О. Цісика. — Т. Шевченко. Політичні поеми. Там є добра аналіза політичних творів Шевченка. Цісик, учень проф. Степана Смаль-Стоцького, найкращого інтерпретатора творів Шевченка, подає цілі твори й докладне їх пояснення. Є ще друга книжка: Т. Шевченко — Ст. Смаль-Стоцький, вид. Укр. Інниституті, Варшава, але ця книжка строго наукова, для загалу затяжка, хоч не зашкодило б її видати, головно для українистів, науковців і людей, що хотіли б вглибитися в твори Шевченка. Найбільше надається до перевидання книжка О. Цісика. Це книжка невелика, може рахувати на збут на курсах українознавства, в українських середніх школах та взагалі серед людей, що раді б пізнати думки поета. Один українист таке пише в листі до підписаного: „Книжка О. Цісика: Політичні поеми Шевченка — це по-моєму найкраща книжка, яку мені колинебудь доводилось читати про творчість Шевченка. Ніхто з наших шевченкознавців не вмів досі так гарно й приступно інтерпретувати політичні поеми як О. Цісик."

Т. З.

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА ПЕРЕД ДИЛЕМОЮ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

нам, розжертим сумнівами, битим стидом, не нам тебе провадити до бою..."

Може справді Кастро не комуніст? Може справді він оминув американську інвазію лише завдяки погрозам Хрущова? Може справді не попав під совєтську контролю? Людина, ні інтелектуально, ні волево нездатна до чіткого формулювання політичної опінії, не всилі розтяти ґордієвого вузла сумнівів, пробує, можливо найдовше сидіти на двох стільцях. Поставлена врешті перед неминучим вибором, боїться, що, виступаючи проти Кастра, наразиться на епітет „американського лакея". Серед християнської демократії, зокрема серед молодшого покоління, відомий тип т. зв. „сором'язливого католика" („католіко верґонцозо"), який постійно боїться, щоб хтось, крий Господи, не подумав, що він „занадто католик". Для такої аморфної людини зайняти виразне протикастрівське становище означало б стягнути ганьбу „вислужництва перед Америкою" не лише на свою особу, але й на католицизм. „Розжерті сумнівами, биті стидом", такі м'якуни не здатні вести когонебудь до політичного бою, тому вони лише очолюють партії, не унапрямлюючи їх.

З таких і подібних елементів складається м'яке підчерев'я латиноамериканської демократії, яке утруднює зцементування суцільного фронту проти совєтського сателіта на Кубі; безборонне супроти комуністичного апаратчика, який знає, чого хоче і вміє послідовно змагати до того. Апаратчик ніколи не має сумнівів — він знаходить авторитетну відповідь в останній інструкції з Москви. Не має сорому — не соромиться завернути на 180°, коли того вимагає останній наказ. Він уміє зашахувати страйками й заворушеннями державних мужів формату Алесандрія, вміє „бити стидом" безхребетних м'якунів. Не надто легкого завдання піднявся молодий, енерґійний президент ЗДА, розпочинаючи (ліпше пізно, як ніколи) вирішний бій за Латинську Америку.

● 7-го березня президент Панамської Республіки Роберто Ф. Чіярі чотири години плавав на американському атомовому підводному човні „Теодор Рузвелт". Це був перший випадок, що голова чужої держави плавав на атомовому підводному човні ЗДА.

Успіх американського „корабля-шпиталю" в Індонезії

Ню Йорк. — До ЗДА вернувся американський „корабель-шпиталь" Надія, який шість місяців перебував в Індонезії, де запливав до різних портів і найновішими методами лікував місцеве населення. Капітан цього корабля Джек М. Віндес заявив журналістам: „Ніколи не було в історії чогось подібного, як корабель „Надія". Це в дійсності плаваючий медичний інститут, який старався піднести лікарську практику в тих місцевостях, куди він прибував". Корабель „Надія" відвідав Джакарту, Сурабаю, Балі, Сульбаву і Макассар. В порті на першому острові був два тижні, а у всіх інших по одному місяцеві. Цей корабель-шпиталь мав величезний успіх серед тубільців, які масово прибували на лікування, коли довідалися, що корабель є утримуваний добродійними американськими установами. На острові Сумбаві один лікар мусить обслуговувати 180,000 населення, і це він мусить робити на острові, де навіть не можна говорити про якусь комунікацію в нашому розумінні. На кораблі були лікарі фахівці від різних недуг, дентисти, 20 медичних сестер, 30 медичних техніків і 125 членів залоги корабля. На корабель прибували недужі з далеких місцевостей на острові, щоб лікуватися від різних недуг. Коли хтось з американців виходив на беріг, то діти кричали радісно за ним „Гупі — Гупі", і нікому не приходило на думку кричати „Гупі, йди геть!" Кошти втримання цього корабля виносили $ 3.500,000 річно.

Палата Репрезентантів прийняла законопроєкт про кормові культури

Вашинґтон. — 9-го березня Палата Репрезентантів прийняла більшістю 209 до 202-ох голосів законопроєкт про кормові культури. Демократичні конґресмени з усіх частин країни об'єдналися, щоб ухвалити цей законопроєкт. Перед його прийняттям демократична більшість 214 голосами проти 196 відкинула поправку до третього пункту цього законопроєкту, який викликав найбільше спротиву опозиції. За кінцеве прийняття урядового проєкту голосували 205 демократів і 4 республіканці. Уряд президента Кеннеді робив всі можливі зусилля, щоб демократи підтримали цей проєкт. Згідно з цим законопроєктом мала б бути обмежена продукція кукурудзи і сорґуму в цьому 1961-му році на 20%. Ті фармери, які зроблять ці обмеження, матимуть право на Федеральну допомогу від $1.06 до $1.20 за бушель кукурудзи. А крім того дістали б ці фармери ще й інші винагороди.

Франція звільнить п'ятьох в'язнених лідерів арабського підпілля

Париж. — Французький уряд рішений звільнити з в'язниці 5-х лідерів альжирсько-арабських націоналістів, підступом схоплених під час їх лету з столиці Марокка до столиці Тунісії 22 жовтня 1956 року і від того часу в'язнених у фортеці в Нормандії. Найвидатнішим з тих діячів є колишній французький старшина, потім один з перших організаторів арабського революційного підпілля в Альжирі, 44-річний Мохаммед Бен Белла. В усіх французько-арабських контактах араби вимагали звільнення його. Також президент Тунісії Габіб Бурґіба в розмові з през. де Голлем поручав звільнення тих в'язнів, як найперший крок до відпруження атмосфери.

З ВИКЛАДОВОЇ ЗАЛІ

Доповідь про Шевченка й Лесю Українку в УВАН у Вінніпеґу.

Інавґураційний виклад УВАН у 1961 році відбувся в неділю 26-го лютого в Українському Народному Домі в Вінніпеґу. Проф. М. Боровський, член Управи УВАН в Канаді, відкрив збори і пояснив, що це вже 13 років УВАН у Канаді веде серії „академічних викладів" та покликав до слова проф. Яр. Рудницького який доповів про „Шевченка й Лесю Українку". На вступі прелеґент подав бібліографічні дані про стан дослідів над цим питанням. Доповідь поділялася на три головні частини: обговорення віршів Лесі Українки, присвячених Шевченкові (Жалібний марш — 1888. На роковини Шевченка — 1889, Леґенда — 1906 і На роковини — 1911), аналізи впливів Шевченка на ранні романтичні твори поетки („Русалка" 1885 і ін.) та врешті інтерпретації спільних тем. В цій останній частині автор дав огляд творів Лесі Українки, в яких вона по своєму дає інтерпретацію світових тем — „протеїзму", „антеїзму" та „сизифізму", ілюструючи цитатами з творів поетки свої твердження. Після викладу відбулася дискусія, в якій приймали участь ред. С. Волинець, М. Єлиняк, пані О. Войценко й ін.

Б.Г. С р

ОБ'ЄДНАННЯ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ

ділиться з членами Об'єднання і Українським Громадянством сумною вісткою, що дня 6-го березня цього року, неочікувано відійшов у Вічність на 46-му році життя, наш Незабутній Колеґа, член Об'єднання і б. член Управи О.А.У.В.Л., Відділ Схід

†

д-р вет. мед.
РОМАН НІЧОРОВСЬКИЙ

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбудуться в СУБОТУ, 11-го БЕРЕЗНЯ 1961 р. у Вашинґтоні, Д. К.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

ОБ'ЄДНАННЯ АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ЛІКАРІВ в АМЕРИЦІ

Посмертні згадки

Микола ПОЛІЩУК, довголітній член Т-ва „Дністер", Від. 361 УНСоюзу в Ню Йорку, упокоївся в Бозі в середу 8-го березня 1961 р. Покійний народився 1890 р. в с. Скала над Збручем, пов. Борщів, Західня Україна. Полишив у великому смутку доньку Марію Ґретен. Похорон відбудеться в суботу, 11-го березня 1961, в год. 9-ій рано, з пох. заведення П. Яреми до церкви св. Юра в Ню Йорку. — Вічна Йому Пам'ять.

Управа Т-ва

Іван ПРИСТУПА, — член Б-ва св. Йосафата, Відділу 477 УНСоюзу в Гадсон, Ню Йорк, помер в дні 17-го лютого 1961 року. Покійний походив зі села Загірці, пов. Золочів, Зах. Україна. Членом УНСоюзу був від 1941 р. Полишив у смутку дружину, сина Михайла, невістку, одного внука, сестру в Канаді та 2 сестри в Рідному Краю. Похорон відбувся 20-го лютого 1961 року, із укр. кат. церкви св. Миколая в Гадсоні, при участі Родини та багатьох Знайомих. В. Й. П.

Управа Відділу

Українське Лікарське Т-во в Америці
ВІДДІЛ МЕТРОПОЛІЇ НЮ ЙОРК
повідомляє, що

в суботу, 25-го березня 1961 р.
в год. 8:00 вечора
відбудеться

ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ

ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА З РОДИНАМИ та ЗАПРОШЕНИМИ ГІСТЬМИ.

В програмі зустрічі
ВИСВІТЛЕННЯ ФІЛЬМІВ
зі з'їзду в Торонто, та зустрічі на Союзівці.
Після висвітлення:
СПІЛЬНА ПЕРЕКУСКА.

Комісія Суспільної Опіки у Филаделфії

НА СЛУЖБІ НАШОЇ ГРОМАДИ

Українська громада в Злучених Державах Америки виказує щораз більше ситуацій, що вимагають негайної допомоги. Щораз більше маємо самітних, хворих людей, родин у потребі та випадків, що потребують помочі й опіки.

Щоб цьому зарадити, створилась у Филаделфії Комісія Суспільної Опіки, зложена з представників двох організацій — Союзу Українок Америки й Об'єднання Українців в Америці „Самопоміч".

Праця розпочинається у Филаделфії, але згодом буде поширена на всі наші Осередки в ЗДА.

В діяльність згаданої Комісії є включена: опіка над хворими у шпиталях, опіка над людиною й родиною в потребі, інформація й поміч у справах урядової допомоги, нездібности до праці, коштів лікування.

Всіх, що знають про хворих у шпиталях, чи потребують інформації й допомоги, просимо звертатися з зголошеннями до таких установ у Филаделфії:

Союз Українок Америки впродовж тижня (від понеділка до суботи) від години 10 рано до години 7 вечора.

909 N. Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.
Тел.: MA 7-7945

„Самопоміч" у вівторок, середу і п'ятницю від години 6-ої до 9-ої вечером. — У суботу від години 10 рано до 1-ої по полудні.

813 N. Franklin Street
Philadelphia 23, Pa.
Tel.: WA 2-1281

Головна Рада Наукових Товариств ім. Шевченка

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА

СВІТОВИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОЇ ВІЛЬНОЇ НАУКИ

для вшанування СТОЛІТТЯ СМЕРТИ

Тараса ШЕВЧЕНКА

— ПЕРША СЕСІЯ —

— відбудеться —

в днях 17-19-го березня 1961 р.
в УКРАЇНСЬКОМУ ІНСТИТУТІ АМЕРИКИ
2 Схід 79 вулиця — в Ню Йорку.

ПРОГРАМА:

П'ЯТНИЦЯ, 17-го БЕРЕЗНЯ 1961:
год. 6:00 вечора: Святочне відкриття Конґресу. Виставка творів Шевченка.

СУБОТА, 18-го БЕРЕЗНЯ 1961:
год. 9-12 і 3:30-6:30: Засідання Комісій.
год. 7:30: Зустріч з Громадянством.

НЕДІЛЯ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1961:
год. 11 і 12 перед пол.: ПАНАХИДИ в українських церквах за душу Т. Шевченка і за померлих членів НТШ.
год. 2:30 по пол.: Спільна Річна Шевченківська Наукова Конференція НТШ — УВАН.
год. 5:00 по пол.: Кінцева Пленарна Конференція і Святочне Закриття Першої Сесії Конґресу.
год. 7:45 веч.: СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ, влаштований спільно Об'єднаним Комітетом Українських Організацій м. Ню Йорку і НТШ.

Подробиці подані в програмках. Засідання Конґресу відбуваються в Українському Інституті Америки, зустріч з Громадянством — в Українському Народному Домі, концерт — в Карнеґі Голл в Ню Йорку. По дальші інформації звертатися до:

SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY
302-304 West 13th Street — New York 14, N. Y.
WA 9-7622

УПРАВА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА в ЗДА

Зі Спорту

ЗМАГАННЯ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ НА НАСТУПНУ НЕДІЛЮ

Відбиванкові змагання за першість СУАСТ - Схід — СУБОТА 11-го березня, о годині 11.00 рано — змагання чоловіків; **НЕДІЛЯ 12-го березня,** о годині 11.00 рано — змагання жінок; в залі Української Централі при 240 Говп Евню в Пасейку, Н. Дж.

„Тризуб" — Урик Траккерс, футбольні змагання за Чашу ЗДА, в НЕДІЛЮ 12-го березня, о годині 2.00 по полудні, на грищі при 29 та Клірфілд вул., у Филаделфії, Па.

УСК Ню Йорк — Гота, футбольні змагання за мистецтво Н. А. Ф. Ліги, в НЕДІЛЮ 12-го березня, о годині 2.30 по полудні, на грищі при 31 Евню і 124 вул. у Коледж Пойнт, Лонг Айленд, Н. Й. — Це останні мистецькі змагання УСК-у в цьому сезоні на власному грищі.

Найвищий Суд уважає за неконституційні підслухи розмов за допомогою електронічних приладів

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА 6-го березня одноголосно вирішив, що поліція не має права підслухувати розмови за допомогою окремих електронічних приладів, заінстальованих в стіні будинку. Суддя Найвищого Суду Поттер Стюарт у мотивах судового рішення заявив, що такі підслухи розмов порушують четверту поправку до конституції, яка ґарантує американським громадянам непорушність дому. Це рішення Найвищого Суду має велике значення, бо досі суд вирішував справу законности телефонічних підслухів. Поліція заінсталювала була окремий підслуховий прилад в стіні будинку, де нараджувалися ракетери над своїми злочинними плянами. Суд не може карати за злочини, що їх доказали за допомогою таких підслухів в чужих домах, бо ці докази здобуті протиконституційними заходами.

● **Макс Шустер** заскаржив місто Ню Йорк за те, що поліція не охороняла його сина Арнолда Шустера, який видав поліції втікача з тюрми Віллі Суттона, який відбував кару за пограбування банку. Батько вимагає $1,050,000 відшкодування від поліції, яка подала адресу молодого Шустера, але не охороняла його проти бандитів і спільників Суттона.